

Programmagids 2011

Diocesaan aanbod voor parochies

Geachte lezer,

Voor het tweede achtereenvolgende jaar komt een Programmagids uit met het diocesane aanbod. Hiermee is niet al het aanbod van de diocesane dienstverlening volledig gegeven. Er is immers ook inhoudelijke ondersteuning van parochies, lokaal of regionaal. Zo vullen het diocesane aanbod en de ondersteuning in parochies elkaar aan.

In 2011 vinden onder meer de 'Week van de sacramenten' van 26 september tot 2 oktober 2011 plaats en twee diocesane bedevaarten. In augustus reizen jongeren naar de Wereldjongerendagen in Madrid. In de herfstvakantie (22-29 oktober) volgt de bisdombedevaart naar Padua en Assisi.

Er zijn volop nieuwe geloofsinitiatieven opgenomen in deze Programmagids. Zo wordt voor het eerst een retraite voor pastoraal werk(st)ers georganiseerd. Ook worden kloosterdagen gehouden voor pastorale beroepskrachten die werkzaam zijn in de zorg. De jongeren hebben al sinds enkele jaren een kloosterweekend. Voor directeurs en docenten in het onderwijs werden in 2010 voor het eerst kloosterdagen georganiseerd. Nieuw daaraan toegevoegd zijn nu kloosterdagen voor studenten van de Pabo.

De bezinning op ons geloof, op onze roeping, is bedoeld om het besef te doen groeien dat we door God geroepen zijn tot mensen met een levensopdracht. De Kerk is een gemeenschap van mensen met vele gaven van de Geest, zoals Paulus zegt. Gaven van de Geest vullen elkaar aan. We zijn geroepen die gaven in te zetten voor elkaar. 'Roeping' is dus niet iets dat alleen priesters en diakens en religieuzen aangaat, maar hoort bij het gedoopte bestaan en het mens zijn.

Ik ben blij te kunnen melden dat in 2011 de 'kadercursus diaconie en sociale leer' start. Met deze kadercursus is nu geheel voorzien in kadercursussen op de drie terreinen leren, vieren en dienen. In 2009 startten al de 'kadercursus liturgie' en de 'kadercursus kerkmuziek' en in 2010 de 'kadercursus catechese'.

De 'kadercursus diaconie en sociale leer' start in het jaar waarin we ook in geloofsgesprekken op tv aandacht geven aan de sociale leer van de Kerk. De geloofsgesprekken worden uitgezonden voorafgaand aan de tv-uitzendingen van de eucharistie op zondag (op Nederland 2). Als de uitzending uit het bisdom van Breda komt, staat het geloofsgesprek in het teken van de sociale leer van de Kerk. Zo worden heel concreet het gevoed worden door de sacramenten en de zending van de gelovigen met elkaar verbonden.

We mogen samen bouwen aan de Kerk van Breda met verantwoordelijkheidszin en met vertrouwen. Nieuwe leden van parochiebesturen en bestuurders die een opfriscursus wensen, nodig ik daarom heel concreet uit om met aandacht het aanbod voor bestuurders te bezien. De introductie cursus voor nieuwe bestuursleden is herzien en wordt 'Basiscursus parochiebestuur'. Ook is voorzien in een bijeenkomst met de laatste informatie over het beleidstraject 'In de duizend gezichten van Uw volk'.

Ik hoop op uw goede aandacht voor dit aanbod en op enthousiaste deelname aan de bijeenkomsten uit deze Programmagids. Dat we de talenten die we hebben ontvangen zo goed mogelijk in geloof in kunnen zetten ten dienste van God en de naaste.

+ J.H.J. van den Hende
Bisschop van Breda

Inhoud

Voorwoord bisschop Van den Hende	p. 2
Kalender 2011 en inhoud	p. 4
Programma-aanbod 2011	p. 9
Nuttige adressen	p. 59
Trefwoordenregister	p. 60
Beleidssterreinen	p. 62

Opleiding tot priester of diaken	p. 10
Frenckenprogramma: Toeleidingsaanbod voor aanstaande pastorale beroepskrachten	p. 11
Fakkelgesprek	p. 12
Bijeenkomst emeritaat en dan?	p. 13

Januari

28 dec. - 1	Taizé in Rotterdam	
10	Nieuwjaarsbijeenkomst in dekenaat Het Markiezaat	
13	Nieuwjaarsbijeenkomst in dekenaat De Baronie	
14	Nieuwjaarsbijeenkomst in dekenaat Zeeland	
14	Presentatie diocesane cijfers Kerkbalans	p. 14
14 t/m 16	Kloosterdagen voor het onderwijs (directeuren en docenten)	p. 15
17 en 24	Cursus werven van vrijwilligers	p. 16
17	Bijeenkomst in het bisschopshuis (1)	p. 17
20	Start kadercursus liturgie	p. 18
20	Start kadercursus kerkmuziek	p. 19
23	Jongerenviering voor Wereldjongerendagen	
30	Geloofsgesprek op tv over de sociale leer van de Kerk (bisschop Van den Hende)*	

Februari

5	Ledenadministratie (Navision)	p. 20
9, 15 en 24	Informatieavond 'In de duizend gezichten van Uw volk'	p. 21
20	Jongerenviering voor Wereldjongerendagen	
21	Bijeenkomst voor kosters	p. 22

Maart

1	Studiedag Liturgie	p. 23
9	Aswoensdag	
10 t/m 12	Kloosterdagen voor de categoriale zorg	p. 24
13	Geloofsgesprek op tv over de sociale leer van de Kerk*	
14	Met het oog op armoede: Training voor pastorale beroepskrachten	p. 25
22 en 29	Informatieavond parochiële caritasinstellingen	p. 26
26	Werkdag tienergroepleiding	p. 27

April

6	Informatieavond parochiële caritasinstellingen	p. 26
9	Financiële administratie (Navision)	p. 28
10 t/m 13	Retraite voor pastoraal werk(st)ers	p. 29
14	Vervolgcurcus Besturen van een parochiebestuur: Personele zaken en ziekteverzuim	p. 30
17	Palmpasen	
17	Palmzondag	
17	Jongerenvieringen voor Wereldjongerendagen	
20	Chrismamis (Kloosterzande)	
21	Witte Donderdag	
22	Goede Vrijdag	
24	Pasen	

* De geloofsgesprekken worden uitgezonden om 9.35 uur op Nederland 2 voorafgaand aan de uitzending van de eucharistieviering vanuit de H. Quirinuskerk te Halsteren (10.00 uur).
Data van de uitzendingen zijn onder voorbehoud.

Mei

1	Zondag van de Arbeid	
1 t/m 8	Taizéreis	
7	Informatiedag Priester- en diakenopleiding Bovendonk	p. 31
9, 10 en 11	Maria, de eerste gelovige: Geloofsgesprek voor belangstellenden	p. 32
11	Vervolgcurcus parochiebestuur: communicatie en kerkgebouwen	p. 33
13	Antoniusacademie: arbeid	p. 34
15	Roepingenzondag	
15	Geloofsgesprek op tv over de sociale leer van de Kerk *	
16	Bijeenkomst in het bisschopshuis (2)	p. 35
18	Bezinningsdag voor pastorale beroepskrachten met emeritaat: De bron van geloof levend houden	p. 36
28	Theater in de kerk	
29	Jongerenviering voor Wereldjongerendagen	

Juni

2	Hemelvaart	
10 t/m 12	Kloosterweekend voor jongeren: Onze aandacht richten op God	p. 37
12	Pinksteren	
18 en 19	Vorbereidingsweekend Wereldjongerendagen	
19	Jongerenviering voor Wereldjongerendagen	
19	Jaarlijkse retraite voor (aanstaande) priesters en diakens	p. 38

Juli

3	Zondag voor Diaconie	
3	Geloofsgesprek op tv over de sociale leer van de Kerk *	
17	Jongerenviering voor Wereldjongerendagen	

* De geloofsgesprekken worden uitgezonden om 9.35 uur op Nederland 2 voorafgaand aan de uitzending van de eucharistieviering vanuit de H. Quirinuskerk te Halsteren (10.00 uur).
Data van de uitzendingen zijn onder voorbehoud.

Augustus

7	Vertrek naar Wereldjongerendagen in Madrid	
15	Maria Tenhemelopneming (patroonsfeest bisdom van Breda)	
16 t/m 21	Wereldjongerendagen in Madrid	p. 39
22	Thuiskomst van Wereldjongerendagen in Madrid	

September

2	Kunst verbinden met geloof: Het kerkgebouw, huis van God	p. 40
9	Antoniusacademie: Missie en ontwikkelingssamenwerking	p. 41
11	Geloofsgesprek op tv over de sociale leer van de Kerk *	
12	Bijeenkomst in het bisschopshuis (3)	p. 42
15	Start Kadercursus diaconie en sociale leer	p. 43
15	Start Kadercursus catechese	p. 44
19	Met het oog op armoede: Training voor (inter)parochiële caritas instellingen en werkgroepen	p. 45
26 t/m 2 okt.	Week van de sacramenten	p. 46
27	Start Leergang spiritueel leiderschap	p. 47

Oktober

1	Misdienaarsdag (onderdeel van week van de sacramenten)	
2	Lopend Vuurtje (onderdeel van week van de sacramenten)	
4	Startviering bisdombedevaart per dekenaat	
6	Kerkbalans nieuwe stijl	p. 48
12	Jaarlijkse ontmoetingsdag voor pastorale beroepskrachten met emeritaat	p. 49
12	Start Cursus nieuwe bestuursleden Parochiële Caritas Instelling (PCI)	p. 50
17	Start Basiscurcus parochiebestuur (voorheen INB)	p. 51
22 t/m 29	Bisdombedevaart naar Padua en Assisi	p. 52
30	Geloofsgesprek op tv over de sociale leer van de Kerk *	

November

1	Allerheiligen	
2	Allerzielen	
6	Katholieke jongerendag	
8 en 10	Diocesane VPV-dagen	p. 53
14 en 15	Pastoorcursus	p. 55
14, 15, 28 en 29	Startavonden Vastenactie - Vastenestafette 2012	p. 54
19 - 20	Diaconation	
25 en 27	(after)Summerschool: Adventscollege voor jongeren	p. 56
27	Advent, 1e zondag	
28	Afsluitende bijeenkomst Basiscursus parochiebestuur (voorheen INB)	p. 51

December

4	Geloofsgesprek op tv over de sociale leer van de Kerk *	
14 t/m 16	Kloosterdagen voor het onderwijs (studenten Pabo)	p. 57
25	Kerstmis	

* De geloofsgesprekken worden uitgezonden om 9.35 uur op Nederland 2 voorafgaand aan de uitzending van de eucharistieviering vanuit de H. Quirinuskerk te Halsteren (10.00 uur).
Data van de uitzendingen zijn onder voorbehoud.

In het bisdom van Breda studeren priesters en diakens in opleiding aan de Priester- en diakenopleiding Bovendonk of aan een erkende universitaire of hbo-opleiding. De opleiding duurt in totaal zes jaar. Jonge priesterstudenten volgen hun opleiding in voltijd en wonen in het Sint Antoniusshuis te Breda. Priester- en diakenstudenten van 28 jaar tot begin 50 studeren in deeltijd op Bovendonk te Hoeven. Zij combineren de studie met hun werk. Op Bovendonk telt een studiejaar 21 studieweekenden. In de studie wordt persoonsvorming, spirituele vorming, theologische vorming en pastoraal-theologische beroepsvorming geïntegreerd aangeboden. Men volgt colleges in de Bijbelwetenschap, kerkgeschiedenis, systematische theologie, ethiek, spiritualiteit, pastoraaltheologie, liturgie, filosofie, godsdienstwetenschappen en sociale wetenschappen. De student doet vrijwilligerswerk in een parochie en neemt deel aan een diocesaan programma. Afhankelijk van reeds gevolgde opleiding en verworven competenties, kan een op maat gemaakt opleidingsprogramma samengesteld worden. Om toegelaten te kunnen worden als priesterstudent van Bovendonk moet men zich verbonden hebben met een bisdom, orde of congregatie en voorts gekozen hebben voor de celibataire levensstaat. Kandidaten voor het permanente diaconaat moeten zich eveneens verbonden hebben met een bisdom, orde of congregatie en gekozen hebben voor een definitieve levensstaat.

Voor wie? Mannen vanaf 18 jaar met tenminste havo of vwo.
Bij onvoldoende vooropleiding geldt dat men onderwijs moet kunnen volgen op tenminste hbo-niveau.

Waar? Utrecht, Tilburg, Hoeven.

Tijd? Voltijdopleiding of deeltijdopleiding.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: Op aanvraag.

Begeleiding: Diverse docenten.

Informatie: Rector Norbert Schnell, Priester- en diakenopleiding Bovendonk,
T 0165 504277, E info@pdob.nl, I www.pdob.nl

Aanmelden: Bij de Priester- en diakenopleiding Bovendonk.
Voor het studiejaar 2011-2012 uiterlijk op 1 mei 2011.
Secretariaat Bovendonk, T 0165 504277 of E info@pdob.nl

De dienst opleiding en vorming biedt het diocesaan vormingsprogramma, het Frenckenprogramma, aan voor wie als priester, diaken of pastoraal werk(st)er wil gaan werken in het bisdom van Breda. Dit programma wordt gedurende de laatste drie jaar van de masteropleiding gevolgd op Bovendonk. Elk studiejaar zijn er negen à tien bijeenkomsten. De bijeenkomsten vinden meestal in de avond plaats van 18.15 tot 22.00 uur, en er zijn twee weekenden.

Het programma bestaat uit drie onderdelen:

- 1) spiritualiteit
- 2) praktisch-liturgische vorming
- 3) beleid en organisatie van het bisdom van Breda

Dit programma wordt in een driejarige cyclus aangeboden.

Elk jaar is er ook een werkveldbezoek aan een parochie en aan een instelling.

Voor wie? Studenten die beginnen aan hun masteropleiding en/of de laatste jaren (stageperiode) van de Priester- en diakenopleiding Bovendonk.

Waar? Centrum Bovendonk, Hoeven.

Wanneer? Maandelijkse bijeenkomst,
circa negen à tien keer per jaar, gedurende drie jaar.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Studietoecoördinator Jan Brok, diaken Jan Joosten, e.a.

Informatie: Rector Norbert Schnell, dienst opleiding en vorming,
T 0165 504277, E info@pdob.nl

Aanmelden: Secretariaat Bovendonk, T 0165 504277 of E info@pdob.nl

Het Fakkelgesprek is een aanspreekpunt waar mensen terecht kunnen en doorverwezen kunnen worden voor één gesprek naar een begeleider in een parochie, bij de religieuzen, in het onderwijs of de zorg. Het Fakkelgesprek is bedoeld om mensen te ondersteunen bij hun religieuze vragen met het doel de fakkel van geloof te kunnen doorgeven.

Deelnemers worden in contact gebracht met een begeleider en kunnen ook uitgenodigd worden voor (vervolg)activiteiten die het bisdom organiseert, en zoals deze onder meer door het jongerenpastoraat worden aangeboden.

Het Fakkelgesprek is opvolger van het Fakkelproject. Het Fakkelproject startte in 2007 en had als doel: het vinden en begeleiden van mensen die hun persoonlijk leven in willen richten op basis van hun gelovige inspiratie, in de vorm van vrijwillige of beroepsmatige inzet.

Voor wie? Mensen met religieuze vragen die op zoek zijn naar engagement in Kerk en samenleving.

Waar? Via e-mail en/of telefonisch is er een aanspreekpunt (diaken Peter Hoefnagels) via welk doorverwezen kan worden voor een gesprek met een begeleider.

Wanneer? N.v.t.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Diaken Peter Hoefnagels, hoofd pastorale dienstverlening i.s.m. de dienst opleiding en vorming (DOV).

Informatie: Peter Hoefnagels, T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: E fakkel@bisdombreda.nl

Reeds langere tijd wordt in het bisdom van Breda de vraag gesteld naar een zorgvuldig omgaan met emeriti en naar een goede voorbereiding op het emeritaat. Met name wordt aanbevolen de overweging met emeritaat te gaan tijdig en onbevangen onder ogen te zien. Daarbij kan het gaan om zowel persoonlijke aspecten als om aspecten van materiële en financiële aard. Veel pastorale beroepskrachten willen graag nog hun diensten blijven aanbieden in de plaats waar ze na hun emeritaat (gaan) wonen. In overleg met dekenale leiding, parochiebestuur of regiobestuur en pastoraal team kunnen zinvolle taken worden ingevuld. Doel van deze cursus is pastorale beroepskrachten die erover denken over enige tijd met emeritaat te gaan, te ondersteunen in het vinden van een - voor ieder persoonlijk - passende invulling van de volgende levensfase.

Voor wie? Pastorale beroepskrachten van het bisdom van Breda die 63 jaar of ouder zijn.

Waar? Centrum Bovendonk, Hoeven.

Wanneer? Deze cursus kent vijf bijeenkomsten en wordt op middagen gegeven in de eerste helft van 2011. Wanneer zich voldoende belangstellenden gemeld hebben, worden de data vastgesteld.

Max. aantal deelnemers: 8

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Jos van Genugten, pastorale dienstverlening.

Informatie: Jos van Genugten, T 076 5223444, E jvgenugten@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Voorafgaand aan de actieperiode voor de Actie Kerkbalans presenteert het bisdom op vrijdag 14 januari 2011 de diocesane cijfers van de Actie Kerkbalans. De diocesane presentatie is gebaseerd op de gegevens van alle parochies uit het bisdom van Breda.

De actie Kerkbalans 2011 wordt gevoerd van 16 januari 2011 t/m 30 januari. Het thema voor 2011 is evenals het voorgaande jaar: 'Een kerk is van blijvende waarde. Daar geef je voor.'

In 2010 ging het om de waarde van de kerk als gemeenschap; de steun die je krijgt van en geeft aan je medeparochianen. In 2011 zal het gaan over de waarde van de kerk als plaats van verkondiging, bron van zingeving en spiritualiteit en de plaats waar de sacramenten worden gevierd.

De econoom van het bisdom, Gerard de Rooij, zal een toelichting geven op de cijfers. Daarnaast zal voor parochies in het kader van Kerkbalans nieuwe stijl worden uitgewisseld over positieve ervaringen en succesvolle activiteiten in het kader van Kerkbalans nieuwe stijl.

Voor wie? Penningmeesters en administrateurs van parochies, pastorale beroepskrachten, allen die betrokken zijn bij de financiën van de parochies.

Waar? Bisdomkantoor, Breda.

Wanneer? Vrijdag 14 januari 2011, 13.00 tot 14.30 uur.

Max. aantal deelnemers: 40

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Econoom Gerard de Rooij en Gerrit van Dieren, financiën.

Informatie: Afdeling financiën, T 076 5223444, E gvdieren@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

(directeuren en docenten)

Kloosterdagen sluiten aan bij de behoefte van onderwijsmensen naar rust en bezinning. De kloosterdagen voor het onderwijs worden aangeboden als kloosterdagen voor docenten en directeuren en als kloosterdagen voor studenten aan de Pabo (p. 57).

Het thema van deze kloosterdagen voor de directeuren en leerkrachten is de pedagogie van Augustinus.

De kloosterdagen werken met een thema vanuit het christelijk geloof. Dit thema wordt gebruikt als spiegel op het eigen handelen. Deelnemers maken hierdoor een bewuste keuze om te leven en te werken vanuit het evangelie. Ze leren bewuster omgaan met tijd waardoor andere keuzes gemaakt worden: Wat is belangrijk? Waar komt het eigenlijk op aan in dit leven? Waar moet ik geen energie meer instoppen? Concreet betekent dit dat ze momenten van rust, bezinning en reflectie inlassen in hun dagelijks leven.

Deelnemers gaan in gesprek met elkaar en met de kloosterlingen. Samen wordt er in de Bijbel gelezen, naar de gebedsdiensten gegaan, het kloosterleven gedeeld. Er wordt ook tijd gemaakt voor ontspanning en gezellig samenzijn.

Voor wie? Directeuren en leerkrachten van het Primair en Voortgezet Onderwijs.

Waar? Voor de directeuren en leerkrachten in de Norbertijnenabdij in Postel (België).

Wanneer? Van vrijdag 14 januari tot en met 16 januari 2011.

Max. aantal deelnemers: 20

Kosten: € 150

Begeleiding: Martina Meul, bisschoppelijk gedelegeerde voor het katholiek onderwijs.

Informatie: Martina Meul, T 076 5223444, E bg.onderwijs@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 15 december 2010 via E programmagids@bisdombreda.nl

De cursusleider gaat stapsgewijs met de aanwezigen aan de slag om te verhelderen voor welke taken welke vrijwilligers nodig zijn en wat nodig is aan ondersteuning en begeleiding om ze ook te behouden. Vervolgens wordt gericht gekeken naar hoe en waar je de nieuwe vrijwilligers kunt werven.

De cursus beslaat één dagdeel. De cursus wordt een keer overdag gegeven (Breda) en een keer 's avonds (Goes).

Drie keer per jaar worden op een maandagavond in het bisschopshuis bijeenkomsten georganiseerd speciaal voor pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda. Na twee of drie korte inleidingen is er in een tweede deel gelegenheid om vragen te stellen en met elkaar in gesprek te gaan.

In januari wordt de eerste bijeenkomst gehouden. Deze staat in het teken van de dag van het Jodendom.

Voor wie? Parochiebestuurders, bestuursleden van (inter)parochiële caritas instellingen, pastorale beroepskrachten en verder iedereen die met de werving van vrijwilligers te maken heeft.

Waar en wanneer? Maandag 17 januari 2011:
Van 9.30 tot 12.30 uur in de Michaelkerk, Hooghout 67, Breda.
Maandag 24 januari 2011:
Van 19.00 tot 22.00 uur in de H. Maria Magdalena, Singelstraat 9, Goes.

Max. aantal deelnemers: 20

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Pastorale dienstverlening i.s.m. Marja Wittenbols van Stichting de Vonk.

Informatie: Diaken Peter Hoefnagels, T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: Uiterlijk vier dagen voor aanvang van de cursus via E programmagids@bisdombreda.nl

Voor wie? Pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda.

Waar? Bisschopshuis, Breda.

Wanneer? Maandag 17 januari 2011, 19:30 uur - 21:45 uur.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Bisschop Van den Hende en diaken Egbert Bornhijm.

Informatie: Secretariaat bisdomleiding, T 076 5223444,
E secr.bisdomleiding@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

De kadercursus liturgie biedt een inhoudelijke vorming aan de deelnemers op liturgisch gebied. De kadercursus wordt in de loop van een jaar gegeven, in vijftien avonden verdeeld over vier modules. Twee modules worden in het voorjaar gegeven, twee modules in het najaar. De onderwerpen die aan de orde komen zijn: de wezenlijke kenmerken van de liturgie; de verschillende soorten vieringen; het voorgaan van parochianen en de kerkrechtelijke basis ervan; de vormgeving van liturgische vieringen en de elementen die men toepast (Bijbel, gebed, gezang, muziek, stilte, symbolen, gebaren). Verder is er uitvoerig aandacht voor het maken en houden van een overweging en de opbouw van een viering. Deelnemers van de kadercursus liturgie en de kadercursus kerkmuziek volgen een deel van de cursus gezamenlijk.

Nadat de cursus werd gegeven in het dekenaat De Baronie (2009) en dekenaat Het Markiezaat (2010), vindt de cursus in 2011 plaats in dekenaat Zeeland.

Voor wie? Vrijwilligers werkgroepen liturgie.

Waar? Dekenaal centrum Zeeland, Heinkensand.

Wanneer? 15 donderdagavonden van 19.30 tot 21.30 uur:
20 januari • 3 en 17 februari • 3, 17 en 31 maart • 14 en 28 april • 12 mei •
8 en 22 september • 6 en 20 oktober • 3 en 17 november 2011.

Max. aantal deelnemers: 20

Kosten: € 75 per persoon.

Begeleiding: Myriam de Jong-Smits, pastorale dienstverlening en een pastorale beroepskracht werkzaam in het parochiepastoraat.

Informatie: Myriam de Jong-Smits T 076 5223444, E mdejongsmits@bisdombreda.nl

Aanmelden: Op voordracht van de pastorale beroepskracht uit de eigen parochie via E programmagids@bisdombreda.nl

De kadercursus kerkmuziek wordt in de loop van een jaar gegeven, in vijftien avonden verdeeld over vier modules. In de kadercursus kerkmuziek wordt aandacht besteed zowel aan de liturgische als de kerkmuzikale aspecten. We maken kennis met de functie en de vormen van muziek in de liturgie. We volgen de ontwikkeling van het kerklied en van de meerstemmigheid door de eeuwen heen. Wat de liturgische aspecten betreft staan we stil bij de grondbegrippen van de liturgie, de belangrijkste uitingsvormen van de katholieke eredienst en aan de afzonderlijke elementen, zoals de Bijbel, het gebed en het kerkgebouw. De kadercursus biedt een inhoudelijke vorming aan de deelnemers op liturgisch en kerkmuzikaal gebied.

De deelnemers van de kadercursus kerkmuziek en de kadercursus liturgie volgen een deel van de cursus gezamenlijk.

Nadat de cursus werd gegeven in het dekenaat De Baronie (2009) en dekenaat Het Markiezaat (2010), vindt de cursus in 2011 plaats in dekenaat Zeeland.

Voor wie? Ieder die met kerkmuziek te maken heeft als dirigent, koorzanger, begeleider of als lid van een liturgische werkgroep.

Waar? Dekenaal centrum Zeeland, Heinkensand.

Wanneer? 15 donderdagavonden van 19.30 tot 21.30 uur:
20 januari • 3 en 17 februari • 3, 17 en 31 maart • 14 en 28 april • 12 mei •
8 en 22 september • 6 en 20 oktober • 3 en 17 november 2011.

Max. aantal deelnemers: 20

Kosten: € 75 per persoon.

Begeleiding: Jan Schuurmans, pastorale dienstverlening.

Informatie: Jan Schuurmans T 076 5223444, E jschuurmans@bisdombreda.nl

Aanmelden: Op voordracht van de pastorale beroepskracht uit de eigen parochie via E programmagids@bisdombreda.nl

Voor gebruikers van de ledenadministratie van Navision die al in de praktijk gebruik maken van Navision wordt een terugkombijeenkomst georganiseerd. Door middel van deze training is het voor gebruikers mogelijk om op specifieke zaken in te gaan die in de praktijk moeilijkheden opleveren.

Voor wie? Getrainde gebruikers van ledenadministratie Navision.

Waar? Dekenaal centrum Markiezaat, Roosendaal.

Wanneer? Zaterdag 5 februari 2011 van 9.00 tot 12.30 uur.

Max. aantal deelnemers: 12

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Marianne Aarts (adjunct-econoom), Gerrit van Dieren (financiën), Frans van den Hurk (financiën).

Informatie: Gerrit van Dieren, T 076-5223444, E gvdieren@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 1 februari 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Deze informatiebijeenkomst 'In de duizend gezichten van Uw volk' is opgezet om alle betrokken uit de parochies bij het beleidstraject 'In de duizend gezichten van Uw volk' bij te praten over de actuele stand van zaken en een aantal actuele thema's te verdiepen. Er wordt onder meer gesproken over:

- Voortgang beleidstraject 'In de duizend gezichten van Uw volk'
- De parochiekern in het grote geheel van de parochie (taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden daarin)
- Vitaliteit van parochies, kansen in samenwerking
- Oormerken gelden
- Veelgestelde vragen (FAQ)

Voor wie? Parochiebestuurders, bestuurders parochiekernen/geloofsgemeenschappen, PCI-bestuursleden, pastorale beroepskrachten en leden van de regionale projectgroepen.

Waar en wanneer? Dekenaat De Baronie: donderdag 24 februari 2011 van 19.30 uur tot 21.45 uur in het dekenaal centrum, Rijen.

Dekenaat Het Markiezaat: dinsdag 15 februari van 19.30 uur tot 21.45 uur in het dekenaal centrum, Roosendaal.

Dekenaat Zeeland: woensdag 9 februari 2011 van 19.30 uur tot 21.45 uur in het parochiecentrum van de Emmaüskerk, Alberdinck Thijmstraat 2, 4532 CZ Terneuzen.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Projectleider 'In de duizend gezichten van Uw volk' Geerten Kok en diaken Peter Hoefnagels, hoofd pastorale dienstverlening.

Informatie: Geerten Kok, T 076 5223444, E gkok@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Op deze bijeenkomst voor koster wordt de nieuwe editie van het kosterboek gepresenteerd (uitgave november 2010). Deze herdruk is geheel hernieuwd en aangevuld en geeft niet alleen praktische informatie en concrete tips voor koster maar ook voor misdienaars. Concreet willen we deze avond ingaan op de liturgie van de Goede Week. Aansluitend is er een rondleiding door de kerk.

Met deze bijeenkomst geeft het bisdom een vervolg aan de bijeenkomsten voor koster die in recente jaren werden georganiseerd in dekenaat De Baronie (2008) en dekenaat Zeeland (2009).

De studiedag liturgie heeft als thema 'Ingroeien in het katholiek geloof en de Kerk middels initiatiesacramenten'. Op deze studiedag liturgie wil de Diocesane commissie voor liturgie ingaan op de liturgische momenten tijdens de voorbereiding op de drie initiatiesacramenten: het doopsel, de eerste communie, het vormsel.

In de catechetische voorbereiding op de initiatiesacramenten zijn in de meeste parochies naast de liturgie van het sacrament liturgische momenten voorzien in de voorbereiding of nazorg. Voorbeelden van dergelijke liturgische momenten zijn onder meer de 'presentatieviering' bij eerste communie en vormsel of de kinderzegen tijdens de viering van Maria Lichtmis. Het catechumenaat wordt in recente publicaties vaak gezien als een 'genadekans' voor de geloofsleerling en de geloofsgemeenschap.

Het concrete programma van de studiedag is begin 2011 beschikbaar voor belangstellenden. De studiedag liturgie wordt jaarlijks georganiseerd door de Diocesane commissie voor liturgie.

Voor wie? Vrijwilligers in de parochies die de taak van koster vervullen.

Waar? H. Bartholomeuskerk, Markt 19-a, 4761 CE Zevenbergen.

Wanneer? Maandag 21 februari 2011 om 19.30 uur.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Deken Peter de Rooij en Myriam de Jong-Smits, pastorale dienstverlening.

Informatie: Deken Peter de Rooij, T 0165 593180, E dek.markiezaat@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Voor wie? Pastorale beroepskrachten, vrijwilligers die actief zijn in de liturgie, in de sacramentencatechese en andere belangstellenden.

Waar? Centrum Bovendonk, Hoeven.

Wanneer? Dinsdag 1 maart 2011 van 10.00 tot 16.00 uur.

Max. aantal deelnemers: 120

Kosten: € 20 inclusief lunch.

Begeleiding: Diocesane commissie voor liturgie.

Informatie: Bij het secretariaat van de Diocesane commissie voor liturgie: Myriam de Jong-Smits T 076 5223444, E mdejongsmits@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 15 februari 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Voor de eerste maal worden in 2011 kloosterdagen voor de categoriale zorg georganiseerd. Het thema van de kloosterdagen voor pastorale beroepskrachten in de categoriale zorg is: bidden bij het levenseinde, bidden bij een begin. In christelijke zin betekent het levenseinde de aanvang van een nieuw leven. Binnen de sfeer van kloosterlijk gebedsleven reflecteren we door middel van inleidingen en uitwisseling op onze praktijken van het gebed aan het levenseinde, bij en met stervenden en betrokkenen. Hoe geven we op die momenten woord aan ons geloof? Hoe kan ons geloof ons gebed dragen? Er zal inbreng zijn van de zusters (met name over de rol van de psalmen), van inleiders en van deelnemers zelf. Dit kloosterweekend wil praktische handvaten bieden voor het gebed bij het levenseinde.

Voor wie? Pastorale beroepskrachten in de zorg met een zending van de bisschop.

Waar? Huize Emmaüs, Klooster Karmelietessen in Weelde (België).

Wanneer? 10, 11 en 12 maart 2011.

Max. aantal deelnemers: 10

Kosten: € 100

Begeleiding: Bob van Geffen, bisschoppelijk gedelegeerde voor de categoriale zorg, i.s.m. een pastorale beroepskracht werkzaam in de zorg.

Informatie: Bob van Geffen, T 076 5223444, E bvgeffen@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 15 april 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Ruim 10% van de Nederlanders leeft in armoede. Armoede leidt tot sociale uitsluiting en beperkt de mogelijkheden tot ontplooiing en ontwikkeling. Veel mensen durven er niet voor uit te komen.

In samenwerking met Stichting de Vonk wordt een training gegeven, waarna de deelnemers beter in staat zijn om armoede te signaleren en te weten hoe daar in praktijk mee om te gaan. Mensen in een situatie van armoede worden hierdoor beter bereikt en geholpen en de (inter)parochiële caritas instellingen is hierdoor beter in staat om de eigen doelen te realiseren. De deelnemers worden geïnformeerd over armoede in Nederland. Ze worden bewust gemaakt van wat armoede met mensen doet. Er vindt verdieping plaats van het besef en het tegengaan van armoede in de parochiekern in het kader van diaconie en caritas. Aan de hand van praktijkvoorbeelden leren zij te handelen op basis van de beleving en houding van mensen en ontdekken zij de valkuilen van de hulpverlener.

Er worden twee trainingen gegeven: een voor pastorale beroepskrachten en een voor vrijwilligers zoals bijvoorbeeld leden van een zieken- of huisbezoekgroep (p. 45).

Voor wie? Pastorale beroepskrachten.

Waar? Dekenaar centrum dekenaat Zeeland, Kerkdreef 4, 4451 AD Heinkenszand.

Wanneer? Maandag 14 maart 2011, van 13.00 tot 17:00 uur.

Max. aantal deelnemers: 15

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Pastorale dienstverlening i.s.m. Marja Wittenbols van Stichting de Vonk.

Informatie: Diaken Peter Hoefnagels, T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 10 maart 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Tweemaal per jaar is er per dekenaat een bijeenkomst met de besturen van de (inter)parochiële caritas instellingen. De bijeenkomst in het voorjaar is erop gericht om informatie met betrekking tot de diaconale centra en andere diaconale onderwerpen vanwege de sociale leer van de Kerk uit te wisselen. De bisschop neemt daarom deel aan deze bijeenkomst.

De bijeenkomst in het najaar is opgezet om informatie uit te wisselen tussen de bisdomleiding en de besturen met betrekking tot het diaconale beleid en de diaconale financiën. De exacte datum en plaats volgen nog.

Voor wie? Bestuursleden van de parochiële caritasinstellingen.

Waar en wanneer? Dekenaat De Baronie: dinsdag 22 maart 2011 van 20.00 uur tot 22.00 uur, in de Michaelkerk, Hooghout 67, 4817 EA Breda.
Dekenaat Het Markiezaat: dinsdag 29 maart 2011 van 20.00 uur tot 22.00 uur, in het dekenaal centrum, Roosendaal.
Dekenaat Zeeland: woensdag 6 april 2011 van 20.00 uur tot 22.00 uur in het parochiecentrum van de Emmaüskerk, Alberdinck Thijmstraat 2, Terneuzen.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Diaken Peter Hoefnagels, hoofd pastorale dienstverlening, en diaken Wim Tobé, functionaris PCI.

Informatie: Diaken Wim Tobé, T 076 5223444, E wtobe@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Wegens succes wordt in 2011 voor de tweede keer een werk- en inspiratiedag georganiseerd rond tienerpastoraat in parochies, gericht op bestaande groepen en op parochies die een tiengroep willen oprichten.

Eenzijds is er de mogelijkheid om te spreken over vragen en uitdagingen waar men als tiengroep met mee te maken krijgt. Aan de hand van concrete voorbeelden en materialen wordt uitleg gegeven over hoe tienerpastoraat vorm kan krijgen. Ervaringen van bestaande groepen worden uitgewisseld en verdiept.

Anderzijds krijgen deelnemers de kans zich te verdiepen in één of meer thema's naar keuze. Bijvoorbeeld rondom het opzetten van een tiengroep of het gebruik van werkvormen.

Ook voor deelnemers die er vorig jaar bij waren is deze dag interessant.

De dag wordt afgesloten met een korte gebedsdienst en een informeel samenzijn.

Voor wie? Vrijwilligers, leiding tiengroepen in parochies, pastorale beroepskrachten met jongerenpastoraat in hun portefeuille en jongeren (18+) die belangstelling hebben voor het onderwerp.

Waar? Dekenaal centrum Het Markiezaat, Roosendaal.

Wanneer? Zaterdag 26 maart 2011, van 10.00 tot 17.00 uur.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: € 10

Begeleiding: Pastorale dienstverlening in samenwerking met pastoraal projectmedewerker Alida van Veldhoven, pater Paul van Winden sma en pastoraal werker Peter Derks.

Informatie: Femke Timmermans, T 076 5223444, E ftimmermans@bisdombreda.nl of E jongerenpastoraat@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Voor gebruikers van de financiële administratie van Navision die al in de praktijk gebruik maken van Navision wordt een terugkombijeenkomst georganiseerd. Door middel van deze training is het voor gebruikers mogelijk om op specifieke zaken in te gaan die in de praktijk moeilijkheden opleveren.

In 2011 wordt voor de eerste keer een retraite aangeboden voor pastoraal werkers en werksters in het bisdom van Breda. De retraite vindt plaats in de week vóór de Goede Week. Om ook de mensen met een gezin de mogelijkheid te geven aan de retraite deel te nemen, is gekozen voor een korte retraite: van zondag in de late namiddag tot woensdagmiddag. De retraite heeft als thema: 'De kracht van Gods Woord'. De retraite wordt gehouden bij de zusters Benedictinessen te Oosterhout en geleid door vicaris-generaal Vincent Schoenmakers.

Voor wie? Getrainde gebruikers van financiële administratie Navision.

Waar? Dekenaal centrum Markiezaat, Roosendaal.

Wanneer? Zaterdag 9 april 2011 van 9.00 tot 12.30 uur.

Max. aantal deelnemers: 12

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Marianne Aarts (adjunct-econoom), Gerrit van Dieren (financiën), Frans van den Hurk (financiën).

Informatie: Gerrit van Dieren, T 076-5223444, E gvdieren@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 4 april 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Voor wie? Pastoraal werkers en werksters van het bisdom.

Waar? Onze Lieve Vrouwe Abdij te Oosterhout.

Wanneer? Zondag 10 april 2011 (*eind van de middag*) tot en met woensdag 13 april (*na het middagmaal*).

Max. aantal deelnemers: 12 tot 14

Kosten: € 100

Begeleiding: Vicaris-generaal Vincent Schoenmakers.

Informatie: Rector Norbert Schnell, T 0165 504277, E info@pdob.nl

Aanmelden: Vóór 1 april 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl
(*In verband met het reserveren van de kamers bij de zusters, graag zo spoedig mogelijk opgeven.*)

Deze cursus is een vervolg op de 'Basiscurcusus parochiebestuur'. In deze vervolgcursus worden personele zaken verdiept, waaronder het omgaan met en het voorkomen van ziekteverzuim.

Op zaterdag 7 mei 2011 vindt op Bovendonk te Hoeven een informatiedag plaats voor mannen, jong en ouder, met interesse voor de opleiding en vorming tot priester of diaken. De informatiebijeenkomst wordt verzorgd door de bisschop van Breda en de rector van Bovendonk. De informatiedag vindt plaats voorafgaand aan roepingenzondag 2011 (15 mei).

Voor wie? Voor de bestuursleden die in 2010 de Basiscurcusus parochiebestuur gevolgd hebben en voor andere geïnteresseerde parochiebestuursleden.

Waar? Dekenaal centrum te Rijen.

Wanneer? Donderdag 14 april 2011 van 19.30 uur tot 21.45 uur.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Bob van Geffen, verzuimbegeleider bisdomkantoor, en Annemiek Waij, benoemingenfunctionaris voor het parochiepastoraat.

Informatie: Diaken Peter Hoefnagels, T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Voor wie? Mannen met interesse voor de opleiding en vorming tot priester of diaken.

Waar? Centrum Bovendonk, Hoeven.

Wanneer? Zaterdag 7 mei 2011, 10.00 uur tot 15.00 uur.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Bisschop Van den Hende en rector Norbert Schnell.

Informatie: Secretariaat Bovendonk, T 0165 504277, E info@pdob.nl

Aanmelden: Aanmelden voor de informatiebijeenkomst kan via een formulier op de website www.pdob.nl. Aanmelding voor de bijeenkomst is verplicht.

Maria, de eerste gelovige

Geloofsgesprek voor belangstellenden

Het bisdom van Breda heeft Maria - ten hemel opgenomen - als patrones, velen dragen Maria als doopnaam met zich mee en in alle parochies krijgt Maria in de meimaand bijzondere aandacht. Wat betekent Maria voor ons persoonlijk? Hoe voedt zij ons geloof - thuis, in bedevaartsplaatsen, in parochiële vieringen? Aansluitend op een Mariaviering willen we, aan de hand van (Bijbel)teksten, beeld- en muziek materiaal, met elkaar in gesprek gaan.

Voor wie? Belangstellenden.

Waar en wanneer? Dekenaat De Baronie: dinsdag 10 mei 2011, aanvang 19.00 uur, in de parochiekerk H. Aartsengel Michaël, Hooghout 67, Breda.
Dekenaat Het Markiezaat: maandag 9 mei 2011, aanvang 19.00 uur, in het dekenaal centrum, Rector Hellemonsstraat 1, Roosendaal.
Dekenaat Zeeland: woensdag 11 mei 2011, aanvang 19.00 uur, in het dekenaal centrum, Kerkdreef 4, Heinkenszand.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Dekens Wiel Wiertz, Peter de Rooij en Paul Verbeek.

Informatie: E wwiertz@bisdombreda.nl, E paederooij@bisdombreda.nl, E pverbeek@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Vervolgcurcusus parochiebestuur

Communicatie en kerkgebouwen

Deze cursus is een vervolg op de 'Basiscurcusus parochiebestuur'. Aan de hand van het (complexe) besluitvormingsproces rond herbestemming van kerkgebouwen wordt gesproken over interne en externe communicatie en omgaan met de media.

Voor wie? Voor de bestuursleden die in 2010 de 'Basiscurcusus parochiebestuur' gevolgd hebben en voor andere geïnteresseerde parochiebestuursleden.

Waar? In de zaal bij de kerk van de Goddelijke Voorzienigheid, Bergen op Zoom.

Wanneer? Woensdag 11 mei 2011 van 19.30 uur tot 21.45 uur.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Daphne van Roosendaal, communicatieregisseur, en Leo Moeleker, als adviseur van het bisdom van Breda betrokken bij herbestemming van kerkgebouwen.

Informatie: Daphne van Roosendaal, communicatieregisseur, T 076 5223444.
E dvroosendaal@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

De Antoniusacademie is een forum waar mensen uit Kerk en samenleving op uitnodiging van de bisschop bij elkaar komen om een thema uit de sociale leer van de Kerk nader uit te werken en uit te dragen. Met dit nieuwe initiatief vraagt het bisdom van Breda aandacht voor de sociale leer. De eerste bijeenkomst van de Antoniusacademie vond plaats op vrijdag 25 september 2010.

De tweede bijeenkomst van de Antoniusacademie in mei 2011 heeft als invalshoek het thema arbeid.

Drie keer per jaar worden op een maandagavond in het bisschopshuis bijeenkomsten georganiseerd speciaal voor pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda daartoe uitgenodigd door de bisschop. Na twee of drie korte inleidingen is er in een tweede deel gelegenheid om vragen te stellen en met elkaar in gesprek te gaan.

Op 16 mei gaat de tweede bijeenkomst in het bisschopshuis van 2011 over pastoraat en de financiën van de parochie.

Voor wie? Mensen uit Kerk en maatschappelijke organisaties uit de samenleving.

Waar? Antoniuskathedraal, Breda.

Wanneer? Vrijdag 13 mei 2011 van 15.00 uur tot 17.30 uur.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: Geen

Begeleiding: Bisschop Van den Hende en diaken Peter Hoefnagels, hoofd pastorale dienstverlening.

Informatie: Peter Hoefnagels T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: Op uitnodiging van de bisschop.

Voor wie? Pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda.

Waar? Bisschopshuis, Breda.

Wanneer? Maandag 16 mei 2011, 19:30 uur - 21:45 uur.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Bisschop Van den Hende.

Informatie: Secretariaat bisdomleiding, T 076 5223444, E secr.bisdomleiding@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Bezinningsdag voor pastorale beroepskrachten met emeritaat

De bron van geloof levend houden

Naast de gebruikelijke jaarlijkse emeritidag werd in juli 2009 voor het eerst een bezinningsdag voor emeriti gehouden onder de titel: Hoe houden we, nu we ouder worden, onze bronnen van geloof en spiritualiteit vitaal? Een dertigtal emeriti tekenden ervoor in. Ook in het voorjaar 2011 wordt een dergelijk aanbod weer gedaan. Emeriti worden hiervoor uitgenodigd. Het thema zal zijn: Ad Deum qui laetificat juventutem meam - senectutem meam? (Aan God die mijn jeugd verblijdt - mijn ouderdom?)

Kloosterweekend voor jongeren

Onze aandacht richten op God

Voor jongeren die in een soms drukke en onrustige omgeving verlangen om dichterbij God te komen om van daaruit hun leven gestalte te kunnen geven.

Het weekend van Pinksteren (10, 11 en 12 juni 2011) stellen de zusters Benedictinessen in Oosterhout hun gastenverblijf beschikbaar, speciaal voor de jonge mensen in het bisdom van Breda.

Wij zullen samen Bijbelteksten lezen, bidden en eucharistie vieren.

Wij zullen Psalmen zingen en samen stil worden.

Wij mogen genieten van de kloostertuin en samen met de zusters bidden in de kapel.

Ook is er ruimte voor uitwisseling en persoonlijk gesprek. Deze dagen bieden de deelnemers de ruimte om te ervaren wat bidden voor hen betekent.

Voor wie? Pastorale beroepskrachten met emeritaat.

Waar? Het klooster van de Broeders van Huijbergen, Huijbergen (onder voorbehoud).

Wanneer? Woensdag 18 mei 2011.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: € 10

Begeleiding: Bisdomleiding en pastorale dienstverlening.

Informatie: Vicaris-generaal Vincent Schoenmakers, T 076 5223444, E vschoenmakers@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Voor wie? Jongeren van 16 tot 30 jaar.

Waar? Onze Lieve Vrouwe Abdij van de zusters Benedictinessen, Oosterhout.

Wanneer? Vrijdag 10 juni 2011, 19.00 uur tot en met zondag 12 april 2011, 18.00 uur.

Max. aantal deelnemers: 20

Kosten: € 30

Begeleiding: Pastorale dienstverlening in samenwerking met Theresia de Meijer, pastoraal werker in Bergen op Zoom, en zr. Hildegard Koetsveld osb.

Informatie: Femke Timmermans, T 076 5223444, E ftimmermans@bisdombreda.nl of E jongerenpastoraat@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 15 mei 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Jaarlijks wordt een retraite aangeboden aan priesters, diakens en de priester- en diakenstudenten van het bisdom. De retraite vindt plaats in de tweede helft van juni bij de Broeders van Huijbergen. In 2011 vindt de retraite plaats van zondag 19 juni, eind van de middag, tot en met vrijdag 24 juni, na het middagmaal. De retraiteleider is vicaris drs. J.B. te Velde, bisschoppelijk vicaris van het bisdom Groningen-Leeuwarden.

In augustus 2011 vinden de Wereldjongerendagen (wj) in Madrid plaats. De wjd is het grootste internationale jongerenevenement ter wereld. Het bisdom van Breda organiseert een eigen reis naar de wjd. Via Taizé, Lourdes en een voorprogramma in een Spaans gastbisdom komen de pelgrims in Madrid aan, waar de wjd plaats zullen vinden. Andere jongeren ontmoeten, op weg gaan, Spanje ontdekken, samen Kerk zijn; dat is de wjd.

Het internationale thema van de wjd is ontleend aan Kol. 2, 7 en luidt: 'Geworteld en opgebouwd in Jezus Christus, standvastig in het geloof.' In het bisdom van Breda wordt dit thema vertaald naar vriendschap met Christus. De wjd-reis vanuit het bisdom van Breda en de bisdombedevaart in de herfstvakantie (22-29 oktober) sluiten zo op elkaar aan (zie p. 52 in deze Programmagids).

Met parochies organiseert het bisdom op verschillende plekken jongerenvieringen op weg naar de wjd. De jongerenvieringen starten telkens om 15.00 uur. De wjd-jongerenvieringen vinden in 2011 plaats op: 23 januari, 20 februari, 17 april (*Palmzondag*), 29 mei, 19 juni, 17 juli. Op 18-19 juni is er een voorbereidingsweekend voor de deelnemers.

Voor wie? Priesters, diakens en priester- en diakenstudenten van het bisdom.

Waar? Klooster Broeders van Huijbergen, Huijbergen.

Wanneer? Zondag 19 juni 2011 (*eind van de middag*) tot en met vrijdag 24 juni (*na het middagmaal*).

Max. aantal deelnemers: 12

Kosten: € 200

Begeleiding: Vicaris drs. J.B te Velde, contactpersoon namens het bisdom: rector Norbert Schnell, T 0165 504277, E info@pdob.nl

Informatie: Secretariaat Bovendonk, T 0165 504277, E info@pdob.nl

Aanmelden: Vóór 15 mei 2011 via T 0165 504277, E info@pdob.nl

Voor wie? Jongeren (16-30 jaar).

Waar? Taizé, Lourdes, Astorga, Madrid.

Wanneer? Zondag 7 - maandag 22 augustus 2011.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: € 800

Begeleiding: Diaken Peter Hoefnagels, Femke Timmermans, catecheet Martina Meul, communicatieregisseur Daphne van Rosendaal i.s.m. jongeren. Begeleiding tijdens de reis i.s.m. pastorale beroepskrachten en jongeren.

Informatie: Femke Timmermans, T 076 5223444, ftimmermans@bisdombreda.nl en wjd@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 15 april 2011 bij Pelikaan Groepsreizen & Incentives, Neem hiervoor contact op met wjd@bisdombreda.nl

In kerken en kapellen zijn vele kunstvoorwerpen. 'Voor God is niets mooi genoeg.' Architecten, beeldhouwers, timmerlieden, schrijnwerkers, koperslagers en glazeniers zijn aangetrokken om de kerken te verfraaien. Vele voorwerpen in kerken hebben én een functionele én een betekenisgevende én een artistieke functie. Vele kerken worden opengesteld. Er zijn gastheren en gastvrouwen om bezoekers welkom te heten en hun vragen te beantwoorden. Het is een uitdaging om met mensen die daarvoor openstaan vanuit de kunst in kerken het geloofsgesprek aan te gaan, en om bij de doopvont te spreken over dopen, bij de preekstoel te spreken over preken, bij de biechtstoel over biechten, bij de lessenaar te spreken over het lezen in de Schrift.

Deze bijeenkomst wordt jaarlijks gegeven, voorafgaand aan Open Monumentendag en steeds in een ander dekenaat. Na bijeenkomsten in dekenaat Het Markiezaat (2009) en dekenaat Zeeland (2010) vindt de bijeenkomst in 2011 plaats in het dekenaat De Baronie.

Voor wie? Gastheren en gastvrouwen die de openstelling van kerken en kapellen tot taak hebben, mensen die rondleidingen willen verzorgen in hun eigen kerkgebouw (voor geïnteresseerden, vormelingen etc.).

Waar? H. Laurentius kerk, Ginnekenweg 333, Breda.

Wanneer? Vrijdag 2 september 2011 van 14.00 tot 16.30 uur.

Max. aantal deelnemers: 30

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Vicaris-generaal Vincent Schoenmakers en diaken Frank van Gerven ss.cc.

Informatie: Diaken Peter Hoefnagels, T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

De Antoniusacademie is een forum waar mensen uit Kerk en samenleving op uitnodiging van de bisschop bij elkaar komen om een thema uit de sociale leer van de Kerk nader uit te werken en uit te dragen. Met dit nieuwe initiatief vraagt het bisdom van Breda aandacht voor de sociale leer.

De eerste bijeenkomst van de Antoniusacademie vond plaats op vrijdag 25 september 2010. De tweede bijeenkomst in mei 2011 heeft als invalshoek het thema arbeid (p. 34). Deze bijeenkomst in september richt zich op het onderwerp missie en ontwikkelingsamenwerking.

Voor wie? Mensen uit Kerk en maatschappelijke organisaties uit de samenleving.

Waar? Antoniuskathedraal, Breda.

Wanneer? Vrijdag 9 september 2011, van 15.00 uur tot 17.30 uur.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Bisschop Van den Hende en diaken Peter Hoefnagels, hoofd pastorale dienstverlening.

Informatie: Diaken Peter Hoefnagels T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: Op uitnodiging van de bisschop.

Drie keer per jaar worden op een maandagavond in het bisschopshuis bijeenkomsten georganiseerd speciaal voor pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda daartoe uitgenodigd door de bisschop. Na twee of drie korte inleidingen is er in een tweede deel gelegenheid om vragen te stellen en met elkaar in gesprek te gaan.

De derde bijeenkomst in het bisschopshuis van 2011 staat in het teken van de sociale leer van de Kerk.

Voor wie?	Pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda.
Waar?	Bisschopshuis, Breda.
Wanneer?	Maandag 12 september 2011, 19:30 uur tot 21:45 uur.
Max. aantal deelnemers:	N.v.t.
Kosten:	N.v.t.
Begeleiding:	Bisschop Van den Hende.
Informatie:	Secretariaat bisdomleiding, T 076 5223444, E secr.bisdomleiding@bisdombreda.nl
Aanmelden:	E programmagids@bisdombreda.nl

De kadercursus diaconie en sociale leer biedt een inhoudelijke vorming aan de deelnemers op diaconaal gebied, waarbij het 'Compendium van de sociale leer van de Kerk' gids is. Vanuit de menselijke waardigheid, het centrale begrip van de sociale leer van de Kerk, worden verschillende terreinen van de samenleving belicht, zoals arbeid, zorg, onderwijs, en verdeling van goederen.

De kadercursus wordt in de loop van een jaar gegeven, in vijftien avonden.

De onderwerpen die aan de orde komen zijn:

- de Bijbelse wortels van barmhartigheid en gerechtigheid
- het evangelische besef dat dienst aan de Heer en dienst aan de naast samengaan
- de sociale rechtvaardigheid in de geschiedenis van de Kerk
- sociale encyclieken van de Kerk
- de inspiratie van diaconale heiligen
- praktijkvoorbeelden van concrete diaconale activiteiten vanuit de parochiekernen

De kadercursus diaconie en sociale leer start in 2011 in dekenaat De Baronie en zal daarna, zoals de andere kadercursussen, gaan rouleren door de drie dekenaten.

Voor wie?	Vrijwilligers werkgroepen diaconie, bestuursleden (inter)parochiële caritas instellingen.
Waar?	Michaëlkerk, Hooghout 67, Breda.
Wanneer?	<u>15 donderdagavonden van 19.30 uur tot 21.30 uur:</u> 2011: 15 en 29 september • 13 en 27 oktober • 10 en 24 november • 8 en 22 december • 2012: 5 en 19 januari • 2 en 16 februari • 1, 15 en 29 maart.
Max. aantal deelnemers:	20
Kosten:	€ 75 per persoon.
Coördinatie:	Diaken Peter Hoefnagels, hoofd pastorale dienstverlening.
Informatie:	Peter Hoefnagels, T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl .
Aanmelden:	Vóór 12 september 2011 en op voordracht van de pastorale beroepskracht uit de eigen parochie via E programmagids@bisdombreda.nl

De kadercursus catechese biedt een inhoudelijke vorming aan de deelnemers op catechetisch gebied. Er is uitvoerig aandacht voor de praktijk. Theorie en praktijk worden geïntegreerd met elkaar. De kadercursus catechese wordt gegeven in twaalf avonden verdeeld over vier modules.

De onderwerpen die aan de orde komen zijn:

- Wat is catechese? Kenmerken van catechese, doel en taken, doelgroepen, nieuwe wegen van de parochiecatechese, de gemeenschap vitaliseren.
- Het christelijk geloof: God, de Bijbel in de catechese, de geloofsbelijdenis.
- Speerpunt in het bisdom van Breda: sacramentencatechese.
- Praktijkavonden: het voorbereiden van een catecheseavond, het maken en hanteren van een draaiboek.

De kadercursus catechese werd in 2010 voor de eerste maal gegeven in dekenaat De Baronie. In 2011 vindt de cursus plaats in dekenaat Het Markiezaat. De kadercursus rouleert door de drie dekenaten.

Voor wie? Vrijwilligers werkgroepen catechese.

Waar? Dekenaal centrum dekenaat Het Markiezaat, Roosendaal.

Wanneer? 12 donderdagavonden van 19.30 uur tot 21.30 uur:
2011: 15 en 29 september • 6 en 20 oktober • 3, 10 en 24 november • 8 december • 2012: 12 en 26 januari • 9 en 16 februari.

Max. aantal deelnemers: 20

Kosten: € 75

Begeleiding: Martina Meul, catecheet.

Informatie: Martina Meul, T 076 522 34 44, E bg.onderwijs@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 1 september 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Ruim 10% van de Nederlanders leeft in armoede. Armoede leidt tot sociale uitsluiting en beperkt de mogelijkheden tot ontplooiing en ontwikkeling. Veel mensen durven er niet voor uit te komen.

In samenwerking met Stichting de Vonk wordt een training gegeven, waarna de deelnemers beter in staat zijn om armoede te signaleren en te weten hoe daar in praktijk mee om te gaan. Mensen in een situatie van armoede worden hierdoor beter bereikt en geholpen en de (inter)parochiële caritas instellingen is hierdoor beter in staat om de eigen doelen te realiseren. De deelnemers worden geïnformeerd over armoede in Nederland. Ze worden bewust gemaakt van wat armoede met mensen doet. Er vindt verdieping plaats van het besef en het tegengaan van armoede in de parochiekern in het kader van diaconie en caritas. Aan de hand van praktijkvoorbeelden leren zij te handelen op basis van de beleving en houding van mensen en ontdekken zij de valkuilen van de hulpverlener.

Er worden twee trainingen gegeven: een voor pastorale beroepskrachten (p. 25) en een voor vrijwilligers zoals bijvoorbeeld leden van een zieken- of huisbezoekgroep.

Voor wie? Leden van de (inter)parochiële caritas instellingen, leden werkgroepen diaconie en vrijwilligers van bezoekgroepen.

Waar? Dekenaal centrum Markiezaat, Rector Hellemonsstraat 1, 4702 RG Roosendaal.

Wanneer? Maandag 19 september 2011, van 19.00 tot 22.00 uur.

Max. aantal deelnemers: 15

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Pastorale dienstverlening i.s.m. Marja Wittenbols van Stichting de Vonk.

Informatie: Diaken Peter Hoefnagels, T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Van maandag 26 september 2011 tot zondag 2 oktober 2011 organiseert het bisdom van Breda een 'Week van de sacramenten' met op elke dag van de week een activiteit rond een van de sacramenten op verschillende plekken in het bisdom. De activiteiten worden uitgevoerd met parochies, religieuzen en anderen. Parochies worden uitgenodigd met eigen activiteiten aan te sluiten bij de 'Week van de sacramenten'.

Nadere informatie over de 'Week van de sacramenten' volgt.

De leergang spiritueel leiderschap richt zich op de ontwikkeling van het leiderschap van pastorale beroepskrachten van het bisdom van Breda. Goed leiderschap kan het verschil maken in elke organisatie, dus ook in een parochie of in een samenwerkingsverband van meer parochies. De leergang is gebaseerd op de Regel van Benedictus, een kloosterregel uit de 6e eeuw, die voor een groot gedeelte bestaat uit bijbelse noties en ervaringen in het samenleven met en leidinggeven aan medebroeders. De Duitse benedictijner monnik Anselm Grün is grondlegger van deze leergang, die ook elementen bevat uit lichaamswerk, psychologie en bedrijfskunde. In de leergang zijn belangrijke elementen van het diocesane beleidsnota 'In de duizend gezichten van Uw volk' opgenomen zoals het geloof voorop, de onderscheiden ambten en functies, het werken in een teamverband en samenwerken.

De leergang duurt een jaar. Ze bestaat uit vier blokken van drie dagen in de Trappisten Abdij van Koningshoeven te Tilburg. Het eerste blok is bezinnend van aard, verdieping van de eigen spiritualiteit komt aan de orde. Blok 2 tot en met 4 gaat achtereenvolgens over: leidinggeven aan jezelf, de verbinding met de ander en authenticiteit en de verbinding met het grote geheel. Daarnaast zijn er intervisiegroepen, kan voorzien worden in individuele geestelijke begeleiding en is bestudering van enige literatuur gewenst.

Voor wie? Pastorale beroepskrachten van het bisdom van Breda.

Waar? Abdij Koningshoeven, Berkel-Enschot.

Wanneer? 2011: 27 - 29 september • 22 - 24 november.
2012: 13 - 15 maart • 19 - 21 juni.

Max. aantal deelnemers: 12

Kosten: € 500. Hierin zijn de kosten voor het verblijf in de abdij opgenomen.

Begeleiding: Jos van Genugten, pastorale dienstverlening.

Informatie: Jos van Genugten, T 076 5223444, E jvgenugten@bisdombreda.nl
Een beschrijving van de leergang is beschikbaar.

Aanmelden: Vóór 15 september 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Kerkbalans nieuwe stijl is een methode om de opbrengst van de actie Kerkbalans te verhogen. Twee begrippen staan centraal in Kerkbalans nieuwe stijl: verbreden (méér mensen geven) en verdiepen (mensen geven méér).

Jaarlijks wordt vanwege de goede aandacht voor parochiefinanciën een bijeenkomst belegd. De bijeenkomst Kerkbalans nieuwe stijl wordt in het najaar 2011 gehouden. Thema van deze avond is 'geldwerving in de parochies'.

Voor pastorale beroepskrachten met emeritaat

Jaarlijks wordt door de bisschop en de vicaris-generaal de emeriti-ontmoetingsdag georganiseerd voor alle emeriti van het bisdom van Breda: priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers. De emeritidag staat in het teken van informatie-uitwisseling en wederzijdse ontmoeting.

Voor wie? Vrijwilligers, bestuursleden en pastorale beroepskrachten die in hun parochie deel uitmaken van de werkgroep Kerkbalans.

Waar? Dekenaal centrum Markiezaat, Roosendaal.

Wanneer? Donderdag 6 oktober 2011 van 19.30 tot 21.30 uur.

Max. aantal deelnemers: 20

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Econoom Gerard de Rooij, Gerrit van Dieren (financiën), Daphne van Roosendaal (communicatieregisseur).

Informatie: Gerrit van Dieren, T 076-5223444, E gvdieren@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Voor wie? Pastorale beroepskrachten met emeritaat.

Waar? Centrum Bovendonk, Hoeven.

Wanneer? Woensdag 12 oktober 2011.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Bisdomleiding.

Informatie: Addy Kanters, T 076 5223444, E akanTERS@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 4 oktober 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

De cursus 'Nieuwe bestuursleden Parochiële Caritas Instelling (PCI)' telt vijf bijeenkomsten. Zij is met name bestemd voor bestuursleden van de (inter)parochiële caritas instellingen in hun eerste benoemingstermijn. Deelnemers krijgen zicht op de kern van caritas en diaconie en het werk van een caritasbestuur in en buiten de parochie. In de vijf bijeenkomsten wordt het reglement van de Parochiële Caritas Instelling behandeld en het doel van de Parochiële Caritas Instelling. Ook komen de begrippen caritas en diaconie aan bod, het werk van de Parochiële Caritas Instelling in de praktijk én met wie je daarvoor kunt samenwerken. Ook worden thema's van de sociale leer van de Kerk belicht in relatie tot het werk en de doelstellingen van de PCI's.

De cursus werd in 2010 op drie plaatsen gehouden, omdat het enige tijd geleden was dat deze aangeboden was. Met ingang van 2011 rouleert deze cursus door de drie dekenaten. Hij wordt in 2011 in dekenaat Het Markiezaat gegeven.

Voor wie? Bestuursleden van de (inter)parochiële caritas instellingen.

Waar? Dekenaal centrum Markiezaat, Roosendaal.

Wanneer? Woensdag 12 en 26 oktober • 9 en 23 november • 7 december 2011, om 19.30 uur.

Max. aantal deelnemers: 15

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Diaken Wim Tobé, functionaris PCI.

Informatie: Wim Tobé, T 076 5223444, E wtobe@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Elk najaar wordt een speciale cursus gegeven voor kerk- en parochiebestuurders: de Basiscursus parochiebestuur. Deze cursus geeft in compacte vorm inzicht in de basiselementen van het besturen van een parochie. Voor zover de tijd het toelaat, wordt niet alleen informatie gegeven, maar ook met oefensituaties gewerkt.

De cursus omvat een vier avonden. Drie avonden worden in elk van de drie dekenaten verzorgd. Successievelijk komen thema's aan de orde als:

- Positie, functie en taak van de parochie
- Positie, functie en taak van een parochiebestuurder
- Goed bestuur en leiderschap
- Doelgroepen en stakeholders
- Geloof voorop

Tijdens de vierde avond zijn de cursisten van alle dekenaten te gast in het bisdomkantoor in Breda. Deze laatste avond is een ontmoeting met de bisschop, het bisdombestuur en de diensten van het bisdom. *Voorheen heette deze cursus Introductiecursus Nieuwe Bestuursleden (INB).*

Voor wie? Allereerst voor recent in functie getreden kerk- en parochiebestuurders en als 'opfriscursus' voor bestuurders die al langer in functie zijn.

Waar en wanneer? Maandag 17 en 31 oktober en 14 november 2011, van 19.30 - 21.45 uur
Bestuurders dekenaat De Baronie: in het dekenaal centrum te Rijen.
Bestuurders dekenaat Markiezaat: in het dekenaal centrum te Roosendaal.
Bestuurders dekenaat Zeeland: in de vergaderzaal van de Elisabethparochie, naast de Emmaüskerk te Terneuzen, Alberdinck Thijmstraat.

De afsluitende bijeenkomst voor alle deelnemers vindt plaats op maandag 28 november 2011 (18.00 tot 21.30 uur incl. een broodmaaltijd) in het bisdomkantoor te Breda.

Max. aantal deelnemers: 20 per dekenaat.

Kosten: N.v.t.

Coördinatie: Diaken Peter Hoefnagels, hoofd pastorale dienstverlening.

Informatie: Diaken Peter Hoefnagels, T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Na de succesvolle bisdombedevaart in 2009 (Lourdes) wordt in 2011 opnieuw een bedevaart georganiseerd. Van 22 tot 29 oktober 2011 vindt een bisdombedevaart naar Padua en Assisi plaats. Op de bisdombedevaart gaat het bisdom op weg in de voetsporen van de heilige Franciscus, de heilige Antonius van Padua en de heilige Clara met de vraag: 'Heer, wat wilt Gij dat ik doe?' Dit was de vraag die de heilige Franciscus van Assisi stelde. Door de Bijbel open te slaan en biddend te lezen kwam hij tot een antwoord. Parochies worden uitgenodigd om in de aanloop naar de bedevaart en in de week van de bisdombedevaart met eigen inhoudelijke activiteiten aan te sluiten bij wijze van thuisprogramma. Op 4 oktober 2011 (feestdag heilige Franciscus) vindt in elk van de dekenaten een viering plaats op weg naar de bisdombedevaart.

Het bisdom van Breda gaat in 2011 tweemaal op bedevaart. In augustus 2011 reizen jongeren naar Madrid voor de wereldjongerendagen (zie p. 39 in deze Programmagids). Aan beide bedevaarten ligt een thematiek van vriendschap ten grondslag. Christus zegt in het evangelie: "Dit is mijn gebod, dat gij elkaar liefhebt, zoals Ik u heb liefgehad. Geen groter liefde kan iemand hebben dan deze, dat hij zijn leven geeft voor zijn vrienden. Gij zijt mijn vrienden, als gij doet wat Ik u gebied" (Joh. 15, 12-14).

Voor wie? Belangstellenden uit het bisdom van Breda.

Waar? Assisi en Padua.

Wanneer? 22 tot 29 oktober 2011.

Max. aantal deelnemers: 350

Kosten: € 595 per persoon (op basis van een tweepersoonskamer).

Begeleiding: Bisschop Van den Hende, deken Paul Verbeek, communicatieregisseur Daphne van Rosendaal i.s.m. pastorale beroepskrachten uit het bisdom.

Informatie: Addy Kanters, T 076 5223444, E akanters@bisdombreda.nl en bisdombedevaart@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 1 juni 2011 bij [Pelikaan Groepsreizen & Incentives](#), Haveneind 2, 4761 BZ Zevenbergen. Contactpersonen: Annelies Kievit - van Meines en Gijs Beekhuizen. T 088 7354550, E groepsreizen@pelikaanreizen.nl I www.groepsreisopmaat.nl/bisdombreda

Eenmaal per jaar worden alle pastorale beroepskrachten van het bisdom van Breda uitgenodigd voor de VPV-dagen (Voortgezette Pastorale Vorming). Het betreft twee dagen met een gelijk programma, zodat men de keuze heeft uit twee data. De dagen zijn studieus en bezinnend van karakter en zijn bovendien gericht op ontmoeting. Het thema van de dagen is telkens gerelateerd aan het diocesane beleid.

Voor wie? Pastorale beroepskrachten werkzaam in het bisdom van Breda.

Waar? Centrum Bovendonk, Hoeven.

Wanneer? Dinsdag 8 en donderdag 10 november 2011.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Pastorale dienstverlening i.s.m. derden.

Informatie: Peter Hoefnagels T 076 5223444, E phoefnagels@bisdombreda.nl

Aanmelden: Vóór 1 november 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

De campagne voor de Vastenaktie en Vastenestafette 2012 start op vier avonden in het najaar 2011. Om kennis te maken met de projecten en het ondersteuningsmateriaal vinden startbijeenkomsten plaats in alle dekenaten. In Zeeland zijn er twee vanwege de geografische omstandigheden.

Behalve informatie over de campagne van de Vastenaktie wordt een impuls gegeven voor de Vastenestafette van 2012. Naast parochies worden ook kloosters, inloopcentra, zorgcentra en scholen uitgenodigd om weer deel te nemen aan deze bijzondere vorm van bezinning, ontmoeting en actie.

De Vastenestafette werd in 2010 voor het eerst gehouden. Het initiatief werd voor 2011 landelijk overgenomen.

De pastoorcursus geeft verdieping aan de eigen plaats en taken die verbonden zijn aan het ambt van de pastoor van de parochie. De pastoor is leidsman en herder (kerkjuridische en spirituele aspecten). Ook is aandacht voor de leidinggevende taken aan het pastoraal team en aan vrijwilligers in een parochie.

- Voor wie?** Werkgroepen diaconie, (inter)parochiële caritas instellingen, pastorale beroepskrachten, vertegenwoordigers van kloosters, leerkrachten van basisscholen en belangstellenden.
- Waar en wanneer?**
- Dekenaat Zeeland: maandag 14 november 2011 van 19.30 uur tot 21.30 uur in H. Maria Magdalena, Singelstraat 9, 4461 HZ Goes.
 - Dekenaat Zeeland: dinsdag 15 november 2011 van 19.30 uur tot 21.30 uur in het pastoraal centrum West-Zeeuws-Vlaanderen, St. Eligiusplein 17, 4501 CS Oostburg.
 - Dekenaat De Baronie: maandag 28 november 2011 van 19.30 uur tot 21.30 uur in de Michaelkerk, Hooghout 67, 4817 EA Breda.
 - Dekenaat Het Markiezaat: dinsdag 29 november 2011 van 19.30 uur tot 21.30 uur in het dekenaal centrum, Rector Hellemonsstraat 1, 4702 RG Roosendaal.

Max. aantal deelnemers: N.v.t.

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Hubert Janssen, missiesecretaris.

Informatie: Hubert Janssen, T 076 5223444, E hjanssen@bisdombreda.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

Voor wie? Voor pastoors en toekomstige pastoors.

Waar? Centrum Bovendonk, Hoeven.

Wanneer? Een tweedaagse op maandag 14 en dinsdag 15 november 2011 en data in 2012.

Max. aantal deelnemers: 12

Kosten: N.v.t.

Begeleiding: Rector Norbert Schnell en diaken Peter Hoefnagels.

Informatie: Rector Norbert Schnell, T 0165 504277, E info@pdob.nl

Aanmelden: E programmagids@bisdombreda.nl

De Summerschool, enkele dagen van geloofsverdieping, wordt jaarlijks georganiseerd in de zomer, maar vindt nu later in het jaar plaats als (after)Summerschool vanwege de Wereldjongerendagen die in augustus plaatsvinden. De (after)Summerschool: Adventscollege is een weekend voor jongeren die zich willen verdiepen in hun geloof. In de lijn van de Summerschool gaan jongeren met elkaar de diepte in tijdens bijzondere 'lessen', verzorgd door verschillende deskundigen. Na elke les volgt een ontmoeting met een inspirerende persoon die in zijn of haar dagelijks leven concreet werk maakt van wat in de ochtend is verteld. In de middag is er gelegenheid om te overdenken wat dit voor de jongeren zelf betekent. In de avond is er een ontspannend en gezellig programma. Centraal uitgangspunt van de sociale leer van de Kerk is de menselijke waardigheid. Op grond van het evangelie heeft ieder mens een waardigheid als beeld en gelijkenis van God. In armoede en ellende, bij onrechtvaardige machtsuitoefening, in onschuldig lijden is de menselijkheid van de mens en diens waardigheid het laatste wat rest. Aan de hand van de zeven werken van Barmhartigheid (Matt. 25) wordt de eigen aandacht en inzet van de deelnemers voor de naaste verkend en verdiept.

- Voor wie?** Jongeren van 17 - 30 jaar.
- Waar?** Paulus abdij (Chemin Neuf) Oosterhout.
- Wanneer?** Vrijdag 25 november 2011 19.00 uur tot en met zondag 27 november 18 uur.
- Max. aantal deelnemers:** 20
- Kosten:** € 30
- Begeleiding:** Femke Timmermans en diaken Egbert Bornhijm in samenwerking met het Jongerenplatform.
- Informatie:** Femke Timmermans, T 076 5223444, E ftimmermans@bisdombreda.nl of E jongerenpastoraat@bisdombreda.nl
- Aanmelden:** Vóór 1 november 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Kloosterdagen sluiten aan bij de behoefte van onderwijzers naar rust en bezinning. De kloosterdagen voor het onderwijs worden aangeboden als kloosterdagen voor docenten en directeurs (p. 15) en als kloosterdagen voor studenten aan de Pabo.

De kloosterdagen voor studenten van de Pabo werden in 2010 voor het eerst georganiseerd. Ze worden voor de tweede maal georganiseerd in 2011.

De kloosterdagen werken met een thema vanuit het christelijk geloof. Dit thema wordt gebruikt als spiegel op het eigen handelen. Deelnemers maken hierdoor een bewuste keuze om te leven en te werken vanuit het evangelie. Ze leren bewuster omgaan met tijd waardoor andere keuzes gemaakt worden: Wat is belangrijk? Waar komt het eigenlijk op aan in dit leven? Waar moet ik geen energie meer instoppen? Concreet betekent dit dat ze momenten van rust, bezinning en reflectie inlassen in hun dagelijks leven.

Deelnemers gaan in gesprek met elkaar en met de kloosterlingen. Samen wordt er in de Bijbel gelezen, naar de gebedsdiensten gegaan, het kloosterleven gedeeld. Er wordt ook tijd gemaakt voor ontspanning en gezellig samenzijn.

- Voor wie?** Studenten van de Pabo.
- Waar?** Huize Emmaüs. Klooster Karmelietessen in Weelde (België). Bij meer dan 10 deelnemers wordt uitgeweken naar Chemin Neuf te Oosterhout.
- Wanneer?** Woensdag 14 december (18.00 uur) tot en met vrijdag 16 december (14.00 uur).
- Max. aantal deelnemers:** 20
- Kosten:** € 50
- Begeleiding:** Martina Meul, bisschoppelijk gedelegeerde voor het katholiek onderwijs.
- Informatie:** Martina Meul, T 076 5223444, E bg.onderwijs@bisdombreda.nl
- Aanmelden:** Vóór 1 december 2011 via E programmagids@bisdombreda.nl

Bisdom van Breda

Veemarktstraat 48, 4811 ZH Breda
T 076 5223444
E secretariaat@bisdombreda.nl
F 076 5216244
I www.bisdombreda.nl

Bovendonk

Hofstraat 8
4741 AK Hoeven
T 0165 504 277
E info@pdob.nl
I www.bovendonk-opleidingen.nl

Dekenaar centrum dekenaat De Baronie

Hoofdstraat 58
5121 JG Rijen
T 0161 232870
E dek.baronie@bisdombreda.nl

Dekenaar centrum het Markiezaat

Rector Hellemonsstraat 1
4702 RG Roosendaal
T 0165 593180
E dek.markiezaat@bisdombreda.nl
I www.dekenaat-het-markiezaat.nl

Dekenaar centrum dekenaat Zeeland

Kerkdreef 4
4451 AD Heinkenszand
T 0113 561764
E dek.zeeland@bisdombreda.nl
I www.dekenaatzeeland.nl

Besturen

- Basiscursus parochiebestuur p. 51
- Vervolgcurcus parochiebestuur: communicatie en kerkgebouwen p. 33
- Vervolgcurcus parochiebestuur: personele zaken en ziekteverzuim p. 30
- Cursus werven van vrijwilligers p. 16

Bezinning

- Bezinningsdag voor pastorale beroepskrachten met emeritaat: De bron van geloof levend houden p. 36
- Bisdombedevoert naar Padua en Assisi p. 52
- Kloosterdagen, zie 'Kloosterdagen' p. 61
- Leergang spiritueel leiderschap p. 47
- Maria, de eerste gelovige p. 38
- Retraite voor pastoraal werk(st)ers p. 29
- Jaarlijkse retraite voor (aanstaande) priesters en diakens p. 38
- Wereldjongerendagen, bedevaart voor jongeren (16-30 jaar) p. 39

Bovendonk

- Informatiedag Priester- en diakenopleiding Bovendonk p. 31
- Opleiding tot priester of diaken p. 10
- Toeleidingsaanbod voor aanstaande pastorale beroepskrachten ('Frenckenprogramma') p. 11

Caritas en diaconie

- Cursus nieuwe bestuursleden Parochiële Caritas Instelling p. 50
- Informatieavond (inter)parochiële caritas instellingen p. 26
- Met het oog op armoede: Training voor pastorale beroepskrachten p. 25
- Met het oog op armoede: Training voor (inter)parochiële caritas instellingen en werkgroepen p. 45
- Startavonden Vastenactie - Vastenestafette 2012 p. 54

In de duizend gezichten van Uw volk'

- Informatieavond 'In de duizend gezichten van Uw volk' p. 21

Emeriti

- Bezinningsdag voor pastorale beroepskrachten met emeritaat: De bron van geloof levend houden p. 36
- Jaarlijkse ontmoetingsdag voor pastorale beroepskrachten met emeritaat p. 49

Jongeren

- (after)Summerschool: Adventscollege p. 56
- Kloosterdagen voor jongeren p. 37
- Werkdag tienergroepopleiding p. 27
- Wereldjongerendagen p. 39

Kadercursus

- Kadercursus catechese p. 44
- Kadercursus diaconie en sociale leer p. 43
- Kadercursus kerkmuziek p. 19
- Kadercursus liturgie p. 18

Kerkbalans

- Presentatie diocesane cijfers p. 14
- Kerkbalans nieuwe stijl p. 48

Kerkgebouw

- Bijeenkomst voor kosters p. 22
- Kunst verbinden met geloof: Het kerkgebouw, huis van God p. 40
- Vervolgcurcus parochiebestuur: communicatie en kerkgebouwen p. 33

Kloosterdagen

- Kloosterdagen voor docenten en directeuren p. 15
- Kloosterdagen voor studenten aan de Pabo p. 57
- Kloosterdagen voor de categoriale zorg p. 24
- Kloosterweekend voor jongeren p. 37

Navision

- Ledenadministratie p. 20
- Financiële administratie p. 28

Onderwijs

- Kloosterdagen voor docenten en directeuren p. 15
- Kloosterdagen voor studenten aan de Pabo p. 56

Pastorale beroepskrachten

- Bijeenkomst in het bisschopshuis (1) p. 17
- Bijeenkomst in het bisschopshuis (2) p. 35
- Bijeenkomst in het bisschopshuis (3) p. 42
- Kloosterdagen voor de categoriale zorg p. 24
- Leergang spiritueel leiderschap p. 47
- Met het oog op armoede: Training voor pastorale beroepskrachten p. 25
- Pastoorscursus p. 55
- Retraite voor pastoraal werk(st)ers p. 29
- Jaarlijkse retraite voor (aanstaande) priesters en diakens p. 38
- Toeleidingsaanbod voor aanstaande pastorale beroepskrachten ('Frenckenprogramma') p. 11

Sacramenten

- Week van de sacramenten p. 46
- Bijeenkomst voor kosters p. 22

Sociale leer van de Kerk

- Kadercursus diaconie en sociale leer p. 43
- Antoniusacademie: arbeid p. 34
- Antoniusacademie: missie en ontwikkelingssamenwerking p. 41
- Bijeenkomst in het bisschopshuis (3) p. 42

Geloof

De parochie is geen doel op zich, maar een instrument om mensen Jezus Christus en zijn evangelie te leren kennen. Als parochies samenwerken, staat dat in het teken van dit doel. Daarom geldt bij alles: het geloof voorop. Paars is de kleur van bekering en de bereidheid om naar God te luisteren. Het is de kleur van het bisdom van Breda.

Pastoraat

Afgebeeld zijn de mensen om wie het gaat. De Kerk is de gemeenschap van mensen, bijeengeroepen door de Heer. De eerste pastorale zorg gaat uit naar hen die zich tot de Kerk bekennen: de kerkleden. Van daaruit staat de parochie missionair open naar de mensen die nog niet of niet meer tot de gemeenschap horen, en die daar wel toe genodigd zijn. Groen is de kleur van de hoop.

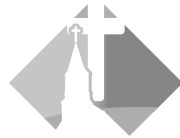
Personeel

Het pastoraal team wordt aangesteld voor het gehele samenwerkingsverband. In het team zijn de verschillende ambten en functies vertegenwoordigd van priester, pastoraal werk(st)er en diaken. De pastorale beroepskrachten bouwen samen met de vele vrijwilligers aan de Kerk als gemeenschap van mensen. Rood is de kleur van de heilige Geest en Pinksteren.

Gebouwen

Samenwerkingsverbanden streven naar een gezamenlijk beheer van de kerkelijke gebouwen. Zo kunnen prioriteiten worden gesteld voor het onderhoud van gebouwen. Ook is een gezamenlijke visie nodig ten aanzien van het gebruik van de kerkelijke gebouwen. Grijs is de kleur van de stenen.

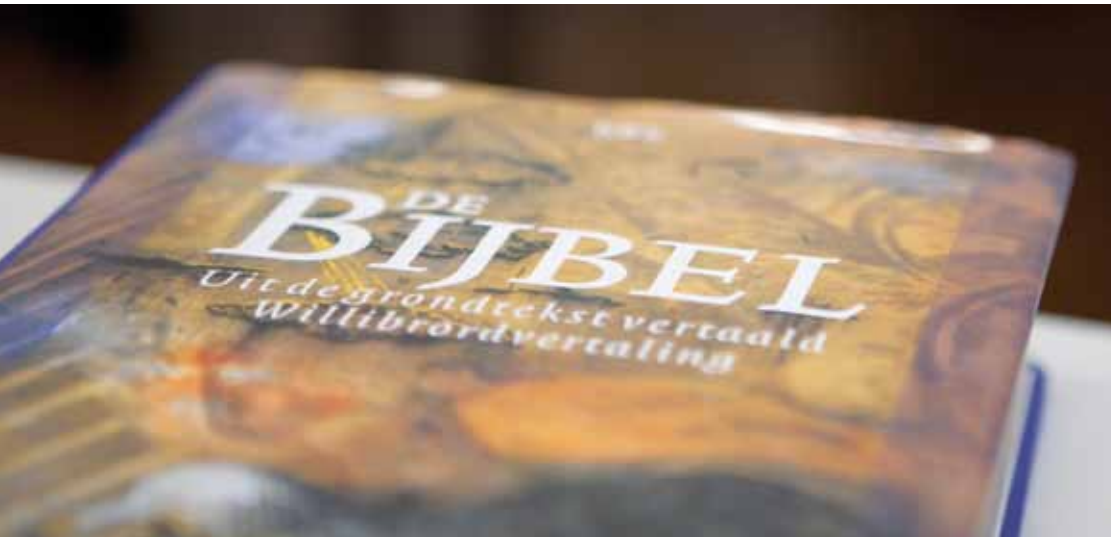
Financiën

Eén financieel beheer is nodig om het pastoraal team te kunnen financieren, dat wordt aangesteld voor het gehele samenwerkingsverband. Activiteiten die het team onderneemt, moeten worden gefinancierd. Zo vraagt beleid rond de kerkelijke gebouwen om een gemeenschappelijke financiële aanpak. Goudgeel is de kleur van het geld.

Besturen

Besturen is een werkwoord. Intensivering van samenwerking vraagt om actief besturen. Daarbij moet voor maximale samenwerking de juiste bestuurlijke inrichting worden gevonden: één parochie, of een samenwerkingsovereenkomst van twee of meer parochies. Blauw is de kleur van daadkracht.

Dit is een uitgave van het bisdom van Breda

Veemarktstraat 48, 4811 ZH Breda

T 076 5223444

E secretariaat@bisdombreda.nl

F 076 5216244

I www.bisdombreda.nl

November 2010

Email: programmagids@bisdombreda.nl